

Θέση της Εταιρείας Προώθησης Αειφορικών Καλλιεργητικών Συστημάτων (ΕΠΑΚΣ) για τον εκσυγχρονισμό και απλούστευση της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ)

Η ΕΠΑΚΣ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποστηρίξει και να ενθαρρύνει την υιοθέτηση της Γεωργίας Συντήρησης αναγνωρίζοντας τους τρεις βασικούς πυλώνες της Γεωργίας Συντήρησης ως ένα ισοδύναμο μέτρο για το «πρασίνισμα» που θα ωφελήσει τους παραγωγούς και τη κοινωνία. Επιπλέον, η ΕΠΑΚΣ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να θεσπίσει μέτρα που θα παροτρύνουν τους παραγωγούς στη μετάβαση από το παραδοσιακό σύστημα καλλιέργειας στη Γεωργία Συντήρησης, παρέχοντας υποστήριξη στις απαραίτητες επενδύσεις, επαρκή πληροφόρηση και καθοδήγηση και περιορισμό των όποιων κινδύνων που μπορεί να εγκυμονούν κατά τη μεταβατική περίοδο.

Εισαγωγή

Η ΚΑΠ κατά γενική παραδοχή έχει επιτύχει στην εξασφάλιση ασφαλών και προσιτών τροφίμων για τους Ευρωπαίους πολίτες. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο οι πολίτες προβάλλουν όλο και μεγαλύτερες απαιτήσεις από τους γεωργούς και τη ΚΑΠ. Επιζητούν η γεωργική δραστηριότητα να προστατεύει το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους, να διασφαλίσει τη βιοποικιλότητα των αγροοικοσυστημάτων, να προσαρμοστεί και να αμβλύνει τη κλιματική αλλαγή, να στηρίξει τον πληθυσμό της υπαίθρου και όλα αυτά παρέχοντας επαρκείς και ασφαλείς ποσότητες τροφίμων στα 508 εκατομμύρια του Ευρωπαϊκού πληθυσμού.

Υπό αυτή την έννοια, η ΚΑΠ θα μπορούσε και θα έπρεπε να ενθαρρύνει και να βοηθήσει τους γεωργούς να ανταποκριθούν στις σύνθετες αυτές απαιτήσεις της κοινωνίας. Η ΚΑΠ θα πρέπει να απλοποιηθεί, εκσυγχρονιστεί και να επιβεβαιωθεί ότι κατευθύνει τη γεωργική παραγωγή στις προκλήσεις που θέτει η σύγχρονη κοινωνία.

Αυτές οι σύνθετες απαιτήσεις δεν μπορεί να ικανοποιηθούν με μεμονωμένα μέτρα παρά με την εφαρμογή ολιστικών συστημάτων που επιτυγχάνουν μια συνολική προσέγγιση των επιδιωκόμενων στόχων. Η ΚΑΠ θα πρέπει να προωθήσει παρέχοντας κίνητρα για τη μετάβαση σε πλέον αειφόρες καλλιεργητικές πρακτικές όπως αυτές που προτείνει η Γεωργία Συντήρησης.

Ποιοι είμαστε

Η Εταιρία Προώθησης Αειφορικών Καλλιεργητικών Συστημάτων - ΕΠΑΚΣ (αγγλική ονομασία Hellenic Association for Promotion of Conservation Agriculture – HACA) είναι ένα επιστημονικό μη κερδοσκοπικό σωματείο που ιδρύθηκε το 2002 για να προωθήσει συστήματα αειφορικής γεωργικής παραγωγής και ειδικότερα συστήματα Γεωργίας Συντήρησης στην Ελλάδα.

Οι βασικοί σκοποί της Εταιρείας Προώθησης Αειφορικών Καλλιεργητικών Συστημάτων είναι: 1) η προώθηση κατάλληλων αειφορικών καλλιεργητικών συστημάτων και γενικότερα της αειφορικής γεωργίας στην Ελλάδα για προστασία των φυσικών πόρων, μείωση των ενεργειακών εισροών, διατήρηση της βιοποικιλότητας και μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος, 2) η ενθάρρυνση, προώθηση και ο συντονισμός επιστημονικής έρευνας σε θέματα αειφορικών καλλιεργητικών συστημάτων και γενικότερα αειφορικής γεωργίας, 3) η ενθάρρυνση, προώθηση και ο συντονισμός ενεργειών για την εκπαίδευση σε θέματα αειφορικών καλλιεργητικών συστημάτων και γενικότερα αειφορικής γεωργίας, 4) η εκπόνηση, δημιουργία και εφαρμογή ενημερωτικών προγραμμάτων για αγρότες σχετικά με θέματα αειφορικής γεωργίας, 5) η καταγραφή, επιστημονική μελέτη και

προβολή τεχνολογιών και εφαρμογών που σχετίζονται με αειφορικά καλλιεργητικά συστήματα και αειφορική γεωργία, 6) ο συντονισμός της επικοινωνίας, συνεργασίας και ενημέρωσης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο μεταξύ προσώπων και οργανισμών για τις τεχνικές εφαρμογές της αειφορικής γεωργίας, 7) η ενημέρωση διοικητικών φορέων σε επιστημονικά και τεχνικά θέματα που σχετίζονται με αειφορικά καλλιεργητικά συστήματα και γενικότερα με την αειφορική γεωργία.

Μέλη της ΕΠΑΚΣ είναι Καθηγητές Γεωπονικών Σχολών, Ερευνητές, Γεωτεχνικοί του δημοσίου και του ιδιωτικού φορέα αλλά και απλοί παραγωγοί που εφαρμόζουν τα συστήματα Αειφορικής Γεωργίας και Γεωργίας Συντηρήσεως στις εκμεταλλεύσεις τους. Η ΕΠΑΚΣ αποτελεί επίσημο μέλος της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Προώθησης της Γεωργίας Συντηρήσεως (European Conservation Agriculture Federation – ECAF) (www.ecaf.org).

Η Γεωργία Συντήρησης εν συντομία

Ορίζεται ως η αειφορική γεωργική παραγωγή που χρησιμοποιεί μια σειρά από γεωργικές πρακτικές προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις των καλλιεργειών και των τοπικών συνθηκών κάθε περιοχής. Οι πρακτικές αυτές διαχείρισης των αγροκτημάτων και του εδάφους στοχεύουν στη προστασία του εδάφους από τη διάβρωση και υποβάθμιση, βελτιώνουν τη γονιμότητά του και τη βιοποικιλότητα και συμβάλουν στη συντήρηση των φυσικών πηγών όπως ενέργεια, νερό και αέρα ενώ βελτιστοποιούν τις αποδόσεις των αγρών.

Η Γεωργία Συντηρήσεως υλοποιείται με την εφαρμογή μιας σειράς από καλλιεργητικές τεχνικές που στηρίζονται σε τρεις βασικούς πυλώνες (Εικόνα 1) για τους οποίους είναι αποδεδειγμένο ότι προάγουν την διατήρηση της γονιμότητας και βιοποικιλότητας του εδάφους συμβάλλοντας παράλληλα στη συντήρηση των φυσικών πόρων. Οι πρακτικές αυτές στοχεύουν:

- Στην ελαχιστοποίηση της διατάραξης του εδάφους με την εφαρμογή συστημάτων περιορισμένης κατεργασίας ή μηδενικής κατεργασίας
- Στη χρήση μακροχρόνιων αμειψισπορών που προάγουν τη βιοποικιλότητα
- Στη διατήρηση της επιφάνειας του εδάφους καλυμμένης με φυτικούς ιστούς είτε από φυτικά υπολείμματα ή με καλλιέργειες φυτοκάλυψης.

Πως η Γεωργία Συντήρησης μπορεί να υποστηρίξει τους στόχους της ΚΑΠ

Παρά το γεγονός ότι η Γεωργία Συντήρησης απαντάται στην Ευρώπη από το βορά μέχρι το νότο, μόνο το 3% των αροτριάων εκτάσεων βρίσκεται κάτω από αυτό το καθεστώς. Από την άλλη πλευρά, η ΚΑΠ σήμερα, δεν ενισχύει ούτε ενθαρρύνει την εφαρμογή της Γεωργίας Συντήρησης. Και είναι βέβαιο ότι χωρίς ενίσχυση ή τουλάχιστον παρότρυνση και υποστήριξη των γεωργών, η εφαρμογή της θα παραμείνει στα σημερινά επίπεδα.

Μια υποτυπώδη υποστήριξη υπάρχει μέσω ορισμένων μέτρων που προτείνονται στον Πυλώνα II αλλά αυτά είναι σποραδικά και μη συνεκτικά. Εξάλλου ο Πυλώνας II περιλαμβάνει μικρό ποσοστό από το προϋπολογισμό της ΚΑΠ και συνεπώς οι δυνατότητες ενίσχυσης σε ευρεία κλίμακα των παραγωγών είναι περιορισμένες.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η οργανική καλλιέργεια. Τα κίνητρα αρχικά είχαν τεράστια επιτυχία στη παρότρυνση των παραγωγών αλλά σταδιακά τα μέτρα αυτά μεταβλήθηκαν σε θύματα της ίδιας τους της επιτυχίας. Η υπερσυμμετοχή στο πρόγραμμα είχε ως συνέπεια ο περιορισμένος προϋπολογισμός να αποδειχθεί ανεπαρκής για τη κάλυψη όλων των συμμετεχόντων με αποτέλεσμα να μειωθούν τα μερίσματα για όλους οδηγώντας και πάλι πολλούς από τους παραγωγούς στην εγκατάλειψη της πρακτικής.

Μια παρόμοια προσέγγιση στη περίπτωση της Γεωργίας Συντήρησης θα είχε ως συνέπεια η πρακτική να αποδειχθεί αντιπαραγωγική αφήνοντας τους παραγωγούς ανικανοποίητους και με αισθήματα παραπλάνησης από τη πολιτεία. Είναι γεγονός ότι η Γεωργία Συντήρησης αποτελεί ένα

σύστημα που αποδεικνύει τα οφέλη του μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Κατά συνέπεια τα κίνητρα που θα αποδοθούν για την υιοθέτησή της θα πρέπει να έχουν συνέχεια και διάρκεια. Κάθε φορά που ένας παραγωγός εφαρμόζει μια νέα πρακτική αναλαμβάνει ένα ρίσκο που έχει να κάνει με την άγνοια και την αβεβαιότητα του καινούργιου. Θα πρέπει επομένως να αισθανθεί ότι υπάρχει οργανωμένη υποστήριξη σε αυτή του τη μετάβαση η οποία τον στηρίζει καθ' όλη τη κρίσιμη μεταβατική περίοδο.

Καθώς οι ενισχύσεις που προέρχονται από τον Πυλώνα II της ΚΑΠ αποδείχτηκαν ανεπαρκής στην υποστήριξη εναλλακτικών συστημάτων καλλιέργειας, είναι προφανές ότι η στήριξη για τη Γεωργία Συντήρησης πρέπει να προέλθει μέσα από το Πυλώνα I. Τα μέτρα για το 'πρασίνισμα» που προωθήθηκαν με την τελευταία αναθεώρηση της ΚΑΠ αποδεικνύουν ότι η Γεωργία καλείται να διαδραματίσει ένα σημαίνοντα ρόλο στη προστασία και την αναβάθμιση του περιβάλλοντος. Οι στόχοι πίσω από τα συγκεκριμένα μέτρα είναι αξιόπαινοι. Οι φορείς χάραξης πολιτικής αναγνωρίζουν ότι σήμερα οι πολίτες απαιτούν την εφαρμογή καλλιεργητικών πρακτικών οι οποίες ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες περιβαλλοντικές και κλιματικές επιταγές της εποχής. Επιπλέον αναγνωρίζουν ότι οι τιμές των προϊόντων δεν αντανακλούν τα επιπλέον κόστη της ποιοτικής παραγωγής. Από την άλλη πλευρά υπάρχει μια ευρεία κριτική ως προς τους στόχους και την αποτελεσματικότητα των μέτρων, μεταξύ πολλών περιβαλλοντικών ομάδων οι οποίες ισχυρίζονται ότι οι στόχοι είναι μη φιλόδοξοι και τα μέτρα μη αποτελεσματικά.

Η ΕΠΑΚΣ υποστηρίζει τις φιλοδοξίες και τους στόχους πίσω από τα μέτρα για το πρασίνισμα διότι και η Γεωργία Συντήρησης εξυπηρετεί τους ίδιους στόχους. Στην ουσία, η προθυμία για την υιοθέτηση της Γεωργίας Συντήρησης πηγάζει από την επιθυμία για προστασία του περιβάλλοντος και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, εξαιτίας της άκαμπτης φύσης των εφαρμοστικών κανονισμών που σχετίζονται με το πρασίνισμα, οι παραγωγοί που στην ουσία εξυπηρετούν τους ίδιους στόχους, εφαρμόζοντας Γεωργία Συντήρησης, δεν τυγχάνουν των ανάλογων επιβραβεύσεων. Θα πρέπει αναγκαστικά να ακολουθήσουν τις αυστηρές προϋποθέσεις των μέτρων για το πρασίνισμα, οι οποίες πολλές φορές είναι λιγότερο επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον σε σχέση με τις ωφέλειες που δύναται να προκύψουν από την εφαρμογή των τριών αρχών της Γεωργίας Συντήρησης: μηδενική κατεργασία, μόνιμη εδαφοκάλυψη, αμειψισπορές.

Για το λόγο αυτό ΕΠΑΚΣ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναδείξει της Γεωργία Συντήρησης ως ένα μέτρο ισοδύναμο με τα μέτρα για το πρασίνισμα. Με τον τρόπο αυτό θα ενθαρρύνει τους παραγωγούς να υιοθετήσουν μια πρακτική που ανταποκρίνεται στους πρωταρχικούς στόχους των μέτρων για το πρασίνισμα και μάλιστα με ποιο αποτελεσματικό τρόπο, εξασφαλίζοντας τη προστασία του περιβάλλοντος, περιορίζοντας τη κλιματική αλλαγή, εξασφαλίζοντας ένα καλύτερο εισόδημα για τους παραγωγούς και διατηρώντας την οικονομική δραστηριότητα στην ύπαιθρο και ταυτόχρονα εξασφαλίζοντας ασφαλή τροφή σε επαρκείς ποσότητες για τους πολίτες.

Πλεονεκτήματα της Γεωργίας Συντήρησης

Υπάρχουν διάφορες καλλιεργητικές πρακτικές που προσφέρουν διάφορα οφέλη όπως η αύξηση των αποδόσεων, η προώθηση της βιοποικιλότητας, η προσαρμογή στη κλιματική αλλαγή κ.α. Ωστόσο αυτό που σήμερα χρειάζεται είναι μια γεωργία που να πετυχαίνει όλα αυτά και ακόμη περισσότερα. Η σύγχρονη ΚΑΠ θα πρέπει να ανταποκρίνεται επαρκώς στις σύνθετες και συχνά αντικρουόμενες απαιτήσεις της κοινωνίας για ασφαλή και προσιτά τρόφιμα και της γεωργίας για υψηλή και αειφόρο παραγωγή παρέχοντας κίνητρα σε πρακτικές που εξασφαλίζουν μια ολιστική προσέγγιση στις προαναφερόμενες απαιτήσεις. Για το λόγο αυτό η ΚΑΠ θα πρέπει να παρέχει κίνητρα για την υιοθέτηση της Γεωργίας Συντήρησης εξαιτίας των πολυδιάστατων ωφελειών που δύνανται να προκύψουν τόσο για τους παραγωγούς όσο και για ολόκληρη τη κοινωνία.

Η υιοθέτηση των τεχνικών της Γεωργίας Συντήρησης προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες τοπικές συνθήκες κάθε περιοχής, για την καλλιέργεια ετήσιων και πολυετών φυτών, λειμώνων και βοσκοτόπων, σε συνδυασμό με την χρήση υψηλής ποιότητας σπόρων, την άριστη εφαρμογή

λιπασμάτων και την άριστη χρήση του νερού και των φυτοπροστατευτικών θα μπορούσε να εκσυγχρονίσουν την ΚΑΠ μέσω:

- Της εξασφάλισης εφάμιλλων και υψηλότερων αποδόσεων εξαιτίας της βελτίωσης της δομής, της αύξησης της οργανικής ουσίας και της βελτίωσης της γονιμότητας του εδάφους.
- Της μείωσης του κόστους παραγωγής μέσω των μειωμένων εισροών ενέργειας, εργασίας, μηχανημάτων, λιπασμάτων, νερού και φυτοπροστατευτικών που έχει ως συνέπεια την αύξηση της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητας του συστήματος παραγωγής.
- Της μείωσης των εκπομπών του CO₂ στην ατμόσφαιρα με τη μείωση της κατανάλωσης καυσίμου και την ενσωμάτωση του CO₂ της ατμόσφαιρας στην οργανική ουσία του εδάφους,
- Της μείωσης των εκπομπών N₂O και CH₄ στην ατμόσφαιρα μέσω της μειωμένης χρήσης αζωτούχων λιπασμάτων και της βελτίωσης της στράγγισης των εδαφών.
- Της μείωσης της επιφανειακής απορροής του νερού και της διάβρωσης εξαιτίας της αύξησης της σταθερότητας των εδαφικών συσσωματωμάτων, της βελτίωσης της διήθησης του νερού και της προστατευτικής δράσης των φυτικών υπολειμμάτων και των καλλιεργειών φυτοκάλυψης.
- Της μείωσης της ρύπανσης των υδάτων εξαιτίας της μειωμένης επιφανειακής απορροής με ένα σημαντικά μειωμένο φορτίο ιζήματος.
- Της προώθησης της βιοποικιλότητας στον αγρό αλλά και στην ευρύτερη περιοχή μέσω της απουσίας διατάραξης του εδάφους, της παροχής φυσικών καταφυγίων για την άγρια πανίδα και της μειωμένης μεταφοράς εκτός αγρού των ρυπογόνων ουσιών.
- Της διατήρησης της ποικιλότητας του φυσικού τοπίου μέσω της προώθησης της ποικιλότητας του φυτικού υλικού με τη χρήση αμειψισπορών και καλλιεργειών φυτοκάλυψης.
- Της διατήρησης των λιγότερο γόνιμων εκτάσεων στη παραγωγή μέσω της εφαρμογής οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων πρακτικών.

Συμπεράσματα για την αναθεώρηση της ΚΑΠ

Η εισαγωγή των μέτρων για το πρασίνισμα στη τελευταία αναθεώρηση της ΚΑΠ ήταν ένα θετικό βήμα για την εξασφάλιση μιας βιώσιμης γεωργικής παραγωγής. Η ΕΠΑΚΣ πιστεύει ότι η γεωργία οφείλει να κάνει περισσότερα για να προστατέψει το περιβάλλον και να προσαρμοστεί/περιορίσει την/στην κλιματική αλλαγή.

Παρά την υποστήριξη στους στόχους από τα μέτρα για το πρασίνισμα, είναι σαφές ότι τα μέτρα αυτά είναι ανεπαρκή. Θα πρέπει να αναζητηθούν τρόποι ώστε οι γεωργοί να καταφέρουν να ανταποκριθούν στους επιδιωκόμενους στόχους, με λιγότερα γραφειοκρατικά εμπόδια. Ορισμένες απλές αλλαγές στη ΚΑΠ είναι ικανές να προωθήσουν την υιοθέτηση πρακτικών που ανταποκρίνονται στις σύνθετες επιταγές της σημερινής κοινωνίας και παράλληλα εξασφαλίζουν ότι ο αγροτικός πληθυσμός θα συνεχίσει να παράγει με βιώσιμο τρόπο, εξασφαλίζοντας την απαραίτητη τροφή στην ανθρωπότητα

Μια σύγχρονη ΚΑΠ θα πρέπει να ανταμείβει όσους παραγωγούς προσφέρουν πραγματικά οικολογικά οφέλη στη κοινωνία. Ο εκσυγχρονισμός της ΚΑΠ μπορεί να γίνει με την υιοθέτηση κινήτρων που θα ενθαρρύνουν τη μετάβαση σε ποιο αποτελεσματικά και περιβαλλοντικά ωφέλιμα συστήματα παραγωγής όπως είναι η Γεωργία Συντήρησης.

Η υιοθέτηση της Γεωργίας Συντήρησης απαιτεί σημαντικές επενδύσεις από τη πλευρά των παραγωγών ενώ παράλληλα εμπεριέχει ένα βαθμό κινδύνου από τη μετάβαση σε ένα νέο και άγνωστο σύστημα. Από αυτή την άποψη απαιτείται υποστήριξη τόσο σε οικονομικό, όσο και σε τεχνικό – συμβουλευτικό επίπεδο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει και να προτείνει μέτρα για να ελαχιστοποιήσει τους κινδύνους για τους παραγωγούς, να παρέχει ικανοποιητική βοήθεια και πληροφόρηση και να στηρίξει την επένδυση σε απαραίτητο μηχανολογικό εξοπλισμό.

Η ΚΑΠ μπορεί να απλοποιηθεί υιοθετώντας τη Γεωργία Συντήρησης και αναγνωρίζοντας τους τρεις πυλώνες της Γεωργίας Συντήρησης (μηδενική κατεργασία, μόνιμη εδαφοκάλυψη, αμειψιοπορές) ως μέτρα ισοδύναμα με τα μέτρα για το πρασίνισμα. Οι παραγωγοί που εφαρμόζουν αυτές τις πρακτικές θα πρέπει να ανταμείβονται με απλό και διάφανο τρόπο ώστε και άλλοι παραγωγοί να παρακινηθούν και να ακολουθήσουν. Με αυτό το τόπο η ΚΑΠ θα μπορέσει να επιτύχει τους βασικούς της στόχους που είναι η παραγωγή ικανής ποσότητας τροφίμων με ασφάλεια για τους καταναλωτές, εξασφαλίζοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα του γεωργικού τομέα και παρέχοντας ευρύτερα περιβαλλοντικά οφέλη στη κοινωνία και αυτά όλα, με έναν απλό και σίγουρο τρόπο.

Η ΕΠΑΚΣ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποστηρίξει και να ενθαρρύνει την υιοθέτηση της Γεωργίας Συντήρησης αναγνωρίζοντας τους τρεις πυλώνες της Γεωργίας Συντήρησης ως μέτρα ισοδύναμα με το πρασίνισμα που έχουν ως στόχο την παροχή ωφελειών των στους γεωργούς και στην ευρύτερη κοινωνία. Επιπλέον, η ΕΠΑΚΣ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει μέσα που θα υποστηρίξουν τους παραγωγούς στη μετάβαση από το παραδοσιακό σύστημα στη Γεωργία Συντήρησης παρέχοντας ενισχύσεις επενδύσεων, επαρκή πληροφόρηση και καθοδήγηση και ελαχιστοποιώντας τους κινδύνους που σχετίζονται με την μεταβολή.

Περεταίρω πληροφορίες για τα οφέλη της Γεωργίας Συντηρήσεως και ακαδημαϊκές αναφορές που υποστηρίζουν τις παραπάνω παραδοχές μπορούν να βρεθούν στο άρθρο με τίτλο: “Conservation Agriculture and its contribution to the achievement of agri-environmental and economic challenges in Europe”. (Διαθέσιμο στο: <http://www.conservationagriculturedatabase.eu/database/assets/paper/agrfood-01-00387.pdf>) καθώς επίσης στην ιστοσελίδα της ΕΠΑΚΣ www.haca.gr και της ECAF www.ecaf.org